

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/187/2017
Identifikačné číslo spisu:	1512223406
Dátum vydania rozhodnutia:	25.04.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Emil Franciscy
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:1512223406.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Ing. C. G. DrSc., bývajúceho v R., zastúpeného FUTEJ & Partners s.r.o., so sídlom v Bratislave, Radlinského č. 2, IČO: 35955341, proti žalovanej News and Media Holding a.s., so sídlom v Bratislave, Einsteinova č. 25, IČO: 47256281, zastúpenej SCHWARZ advokáti, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Podbrezovská č. 40, IČO: 36858285, o uverejnenie odpovede, vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 10 C 155/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 10. mája 2016 sp. zn. 8 Co 547/2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 10. mája 2016 sp. zn. 8 Co 547/2014 a uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 28. júna 2017 sp. zn. 7 Co 457/2016; vec vracia Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Rozsudkom z 19. mája 2014 č.k. 10 C 155/2012-256 Okresný súd Bratislava V (ďalej len „súd prvej inštancie“) uložil SPOLOČNOSTI 7 PLUS, s.r.o. [(ktorej právnu nástupkyňou je žalovaná) v zmysle ustanovení zákona č. 167/2008 Z.z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov (tlačový zákon) - ďalej len „zákon č. 167/2008 Z.z.“] povinnosť uverejniť v najbližšom vydaní týždenníka Plus 7 odpoveď s názvom: „Odpoveď Ing. C. G.“ v tomto znení: „Dňa 2. augusta 2012 bol v týždenníku PLUS 7 dní na stranách 28 a 29 uverejnený článok s názvom 'Matičné odstúpné' s podtitulkom 'I. G. odišiel z vedenia Matice slovenskej nielen s hanbou, ale aj s tučným odstúpným' (ďalej len „Článok“), v ktorom boli uverejnené nepravdivé, neúplné a pravdu skresľujúce skutkové tvrdenia, ktoré sa dotýkajú mojej cti a dôstojnosti. V Článku sa uvádza, že som pri svojom odchode z funkcie predsedu Matice slovenskej v podstate odcudzil obraz C. a vzácne knihy od pani E. G., ktoré boli darované Matici slovenskej a takisto som si mal jednostranne predĺžiť nájomnú zmluvu na byt v Martine. V Článku sú obsiahnuté skutkové tvrdenia vykresľujúce ma ako osobu, ktorá svojvoľne a nehospodárne nakladala s matičným majetkom prostredníctvom samostatného uzatvárania zmlúv, realizácie finančných operácií cez účet 128 bez dokladovania bankových výpisov a plytvaním peňazí na asistentov, ktorých som mal mať niekoľko desiatok. Pri svojom odchode z funkcie predsedu Matice slovenskej som nevzal obraz C., ktorý daroval Matici slovenskej C. G.. Tento obraz, spolu s inými

obrazmi, boli ihneď po darovaní, t.j. pred 21 rokmi, presunuté do ústredia Matice slovenskej v Martine. Pani E. G. mi nikdy akési vzácne knihy nedávala, ale pokiaľ viem, pozostalosť po S. G. (nevedno či úplná) je čiastočne v archívoch Slovenskej národnej knižnice a čiastočne Matice slovenskej, čo môže spôsobovať problémy pri identifikácii miesta, kde sa darované predmety z tejto pozostalosti nachádzajú. K žiadnemu jednostrannému predĺženiu nájomnej zmluvy nedošlo. Nájomná zmluva na byt bola predĺžená do 31.12.2013 dohodou strán podpísaním dodatku č. 1 z 20.07.2009. Nakladanie s matičným majetkom fungovalo v plnom súlade so stanovami Matice slovenskej, pričom v drvivej väčšine prípadov išlo o kolektívne rozhodnutia. Vo vymedzených prípadoch mali právo rozhodnúť aj štatutár, správca alebo jednotliví riaditelia. Takisto uzatváranie zmlúv prebiehalo v súlade so stanovami a schválenými zásadami hospodárenia. Účet 128 bol zakotvený priamo v stanovách Matice Slovenskej a hospodáril sa s ním prísne podľa stanov. Výpisy z účtov boli doručované priamo Matici slovenskej, ja som s nimi nedisponoval a nikto ich odo mňa ani nepýtal. Nikdy som nemal 'desiatky asistentov', niekedy 1-2 noví pracovníci vystupovali dočasne v úlohe mojich asistentov, kým sa nedohodlo ich zaradenie na konkrétne pracovisko Matice slovenskej“.

1.1. Súd prvej inštancie mal výsledkami vykonaného dokazovania preukázané, že vydavateľ periodickej tlače uverejnil Článok tak, ako uviedol žalobca, ďalej že žalobca podal žiadosť o uverejnenie odpovede, ktorú doručil vydavateľovi 27. augusta 2012, teda v lehote uvedenej v § 8 ods. 3 zákona č. 167/2008 Z.z. Vzhľadom na to, že jeho žiadosti nebolo vyhovené, podal v lehote podľa § 10 ods. 3 zákona č. 167/2008 Z.z. žalobu. Podľa právneho názoru súdu prvej inštancie žiadosť žalobcu spĺňala všetky zákonom stanovené náležitosti a boli v nej vymedzené skutkové tvrdenia dotýkajúce sa jeho osobnostných práv. Zo žiadosti možno vyvodiť, v čom sa obsah Článku dotkol cti, dôstojnosti a súkromia žalobcu. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s námietkami žalovanej, že odpoveď žalobcu obsahuje hodnotiace úsudky; naopak, ide o skutkové tvrdenia, ktorými žalobca popiera o ňom zverejnené skutkové tvrdenia. Vzhľadom na to boli splnené všetky predpoklady pre uverejnenie odpovede žalobcu.

1.2. Súd prvej inštancie posúdil žalobcom navrhovanú odpoveď ako primeranú textu Článku v pomere k častiam, v ktorých sa nachádzajú napádané skutkové tvrdenia.

1.3. Z týchto dôvodov opodstatnenej žalobe vyhovel.

2. Na odvolanie žalovanej Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 10. mája 2016 sp. zn. 8 Co 547/2014 napadnutý rozsudok zmenil tak, že žalobu zamietol. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie sa pri posudzovaní dôvodnosti žaloby nesprávne vyrovnal s existenciou zákonom stanovených formálnych a obsahových (vecných) náležitostí žiadosti žalobcu o uverejnenie odpovede a tiež so znením odpovede z hľadiska ich súladu s § 8 ods. 4 predposlednej vety zákona č. 167/2008 Z.z.

2.1. Odvolací súd poukázal na to, že právo na odpoveď je založené na prísne formalizovanom postupe, ktorý predpokladá súčasné splnenie všetkých zákonom stanovených predpokladov, za ktorých vzniká žiadateľovi voči vydavateľovi právo na uverejnenie ním požadovanej odpovede. Ustanovenie § 8 ods. 4 zákona č. 167/2008 Z.z. explicitne vymenúva náležitosti žiadosti, ktorých výpočet je taxatívny, a vzhľadom na kogentnú povahu tohto ustanovenia sa od neho nemožno odchýliť; predmetné náležitosti nemožno dodatočne (po uplynutí zákonom stanovenej prekluzívnej lehoty) meniť alebo dopĺňať.

2.2. Po zopakovaní dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie dospel odvolací súd k záveru, že žiadosť konštatuje uverejnenie nepravdivých, neúplných a pravdu skresľujúcich skutkových tvrdení, nekonkretizuje ale, v čom sa tieto skutkové tvrdenia dotýkajú jeho cti, dôstojnosti alebo súkromia. A práve to predstavuje v zmysle § 8 ods. 4 zákona č. 167/2008 Z.z. podstatnú náležitosť žiadosti o uverejnenie opravy. Označenie konkrétneho osobnostného práva, ktoré bolo dotknuté Článkom, nemožno vyvodzovať iba z kontextu žiadosti o uverejnenie odpovede a nestačí len všeobecné konštatovanie, že Článok obsahuje skutkové tvrdenia dotýkajúce sa cti a dôstojnosti. Nesprávny je preto záver súdu prvej inštancie, podľa ktorého žiadosť žalobcu o uverejnenie odpovede má všetky zákonom stanovené náležitosti.

2.3. Obligatórnou súčasťou žiadosti o uverejnenie odpovede je aj samo znenie odpovede, ktorou dotknutá osoba vecne reaguje na uverejnené skutkové tvrdenia, oboznamuje verejnosť s jej postojom k týmto tvrdeniam a zaujíma vlastné stanovisko. Vydavateľ je povinný uverejniť odpoveď uplatnenú v súlade so zákonom bez akýchkoľvek zásahov, v takom znení, ako bola vyhotovená žiadateľom. Do zákonného rámca žiadosti o uverejnenie odpovede a tiež publikovanej odpovede nepatria subjektívne

názory, postoje, domnienky či vlastné pocity dotknutej osoby, ktoré nie sú popisom skutkového tvrdenia alebo jeho popretím, vysvetlením, spresnením či doplnením. V danom prípade sa ale žalobca žiadosťou o uverejnenie odpovede domáhal aj publikovania svojich hodnotiacich úsudkov a tiež uverejnenia reakcií na to, čo Článok neobsahoval („jednostranne si mal predĺžiť nájomnú zmluvu na byt“). Žalobca sa teda neobmedzil len na skutkové tvrdenia, ale nad prípustný rámec vyjadroval aj svoje hodnotiace úvahy, názory, domnienky a dohady (napríklad pokiaľ išlo dispozície s obrazom a knihami, predĺženie nájomnej zmluvy, nakladanie s bankovým účtom a majetkom Matice slovenskej).

2.4. Vzhľadom na vyššie uvedené a s prihliadnutím na to, že znenie odpovede navrhované dotknutou osobou nemôže žiadateľ alebo súd dodatočne modifikovať, odvolací súd dospel k záveru, že žalovaná nebola povinná uverejniť odpoveď (§ 8 ods. 7 písm. a/ zákona č. 167/2008 Z.z.), a preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu zamietol.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal (22. augusta 2016) žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Podľa presvedčenia žalobcu spočíva napadnutý rozsudok na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Odvolací súd podľa neho rozhodol svojvoľne, arbitrárne a príliš formalisticky. V Článku boli uverejnené nepravdivé, neúplné a pravdu skresľujúce skutkové tvrdenia, ktoré boli žalobcom dostatočne konkretizované tak v žiadosti o uverejnenie odpovede, ako aj v žalobe. Pri použití akýchkoľvek výkladových postupov je zrejmé, v čom sa jednotlivé napádané skutkové tvrdenia dotýkajú žalobcovej cti a dôstojnosti - žalobca bol v Článku označený za osobu, ktorá medziiným odcudzila obraz a knihy a nehospodárne nakladala s majetkom Matice slovenskej. Žalobca uviedol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 61/2011 dospel k názoru, podľa ktorého v obdobných prípadoch je potrebné vychádzať z celkového kontextu žiadosti o uverejnenie odpovede, nie z presného výpočtu skutkových tvrdení. Neopodstatnená je preto požiadavka, ku ktorej dospel v danom prípade odvolací súd, zastávajúc názor o potrebe špecifikácie každého individuálneho zásahu do osobnostného práva každým jednotlivým skutkovým tvrdením. K tej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku, v ktorej odvolací súd konštatoval, že žiadosť o uverejnenie odpovede nemožno dodatočne meniť a dopĺňať, žalobca uviedol, že podrobný (podrobnejší) popis dotknutých skutkových tvrdení obsiahnutých v Článku doložil súdu dodatočne, ale len na podnet žalovanej a výzvu súdu prvej inštancie. Podľa jeho názoru to však nebolo potrebné, lebo všetko podstatné uviedol už v žiadosti o uverejnenie odpovede. Nesúhlas vyjadril žalobca aj so záverom odvolacieho súdu, že odpoveď, uverejnenia ktorej sa žalobca domáhal, svojím rozsahom nebola primeraná Článku; pokiaľ totiž mala mať odpoveď všetky zákonom stanovené náležitosti, nemohol byť jej rozsah iný. K záveru odvolacieho súdu, že v žiadosti o uverejnenie odpovede neprípustne reagoval aj na hodnotiace úsudky obsiahnuté v Článku, žalobca uviedol, že v skutočnosti reagoval výlučne len na vydavateľom publikované skutkové tvrdenia. Z týchto dôvodov žiadal napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná sa k dovolaniu písomne nevyjadrila.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, na ktorú sa vzťahuje § 429 ods. 1 CSP), a v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či je dovolanie žalobcu prípustné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok (nie „ďalšie odvolanie“) a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu [viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 2 Cdo 165/2017, 3 Cdo 14/2017, 4 Cdo 157/2017, 5 Cdo 155/2016, 8 Cdo 67/2017 (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky)].

7. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho

súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP.

8. Žalobca v dovolaní uviedol, že prípustnosť jeho dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP.

8.1 Podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

8.2 Podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Pre procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zafinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

10. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“ [ktorá je vyjadrená predovšetkým v rozhodnutiach alebo stanoviskách najvyššieho súdu publikovaných v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ale tiež opakovane vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu nespochybnili v ňom vyjadrené právne závery (3 Cdo 6/2017, 3 Cdo 158/2017, 4 Cdo 95/2017, 5 Cdo 87/2017, 6 Cdo 21/2017, 6 Cdo 129/2017, 8 Cdo 33/2017)].

11. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, pri riešení ktorej sa v rozhodovacej praxi vyskytla nejednotnosť navonok prejavovaná v prijatí odlišných právnych názorov. Toto ustanovenie teda dopadá na situáciu (odlišnú od situácie relevantnej v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP), v ktorej už dovolací súd síce „právnú otázku“ riešil, avšak právne názory dovolacích senátov na jej riešenie sa ešte neustálili alebo sú protichodné (nepredstavujú ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu).

12. K otázke možnosti uplatnenia prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a (zároveň) podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6 Cdo 123/2017 uviedol, že súčasná existencia týchto predpokladov prípustnosti dovolania sa bez ďalšieho z povahy veci vylučuje. Nemožno totiž odôvodňovať prípustnosť dovolania tým, že určitá právna otázka je rozhodovacou praxou odvolacieho súdu riešená ustálene a zároveň, že je dovolacím súdom riešená rozdielne (poznámka: sťažnosť, ktorá bola podaná proti tomuto rozhodnutiu najvyššieho súdu, odmietol Ústavný súd Slovenskej republiky ako zjavne neopodstatnenú rozhodnutím sp. zn. I. ÚS 644/2017). K tomu istému právnenému záveru dospel aj iný senát najvyššieho súdu, ktorý v uznesení sp. zn. 4 Cdo 14/2017 konštatoval, že „uplatnenie dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a súčasne podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP sa vzájomne vylučuje, pretože ak dovolací súd rozhoduje o danej právnej otázke rozdielne, nemožno hovoriť o ustálenej rozhodovacej praxi odvolacieho súdu“.

13. Každé podanie (vrátane dovolania) posudzuje aj dovolací súd podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP). V danom prípade je z rozhodujúceho (obsahového) hľadiska zrejmé, že v texte dovolania žalobcu zreteľne dominuje vyvodzovanie prípustnosti dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP a že

dovolať tvrdí odklon rozhodnutia odvolacieho súdu od právnych záverov zaujatých najvyšším súdom v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 61/2011. Pri posudzovaní dovolania žalobcu podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 CSP) je zrejmé, že žalobcom bližšie nevysvetlený odkaz na § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je nekategorický a v dovolaní uvedený len formálne preto, lebo žalobcovi „nie je zrejmé, či právne posúdenie, od ktorého závisí tento prípad, je posudzované jednotne“. Z tohto dôvodu dovolací súd skúmal prípustnosť žalobcovho dovolania len podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP.

14. Žalobca v danom prípade zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzil právne otázky, riešením ktorých sa odvolací súd podľa jeho názoru odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, ktorú v danom prípade predstavujú právne závery vyjadrené v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 61/2011. Týmito otázkami sú v zmysle dovolania otázky, či v prípade viacerých skutkových tvrdení obsiahnutých v žiadosti o uverejnenie odpovede treba: a/ pri skúmaní splnenia náležitostí takejto žiadosti klásť dôraz na formálnu stránku žiadosti [napríklad presné uvedenie, čím každé jednotlivé skutkové tvrdenie zasiahlo (a do ktorého) osobnostného práva] alebo na jej obsahovú stránku (kontext celého obsahu žiadosti), b/ v žiadosti doslovne citovať vydavateľom periodickej tlače uvedené skutkové tvrdenia, alebo je možné isté zhrnutie týchto tvrdení.

15. Najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 61/2011 konštatoval, že podstatou právneho prostriedku odpovede v zmysle zákona č. 167/2008 Z.z. je umožniť dotknutej osobe, aby skutkové tvrdenie dovolateľa uviedla na pravú mieru vlastným opisom skutkových tvrdení. Dotknutá osoba teda môže vlastnými slovami vyložiť celý skutkový dej a spresniť niektoré zverejnené skutočnosti, ak to považuje za svojho hľadiska za dôležité, prípadne ich doplniť a tak verejnosti ponúknuť vlastnú verziu tvrdení vydavateľa. Inštitút práva na odpoveď predpokladá subjektívne pociťované poškodenie cti, dôstojnosti alebo dobrej povesti dotknutej osoby. Stanovením náležitostí žiadosti o uverejnenie odpovede (§ 8 ods. 3 zákona č. 167/2008 Z.z.) zákonodarcu sledoval cieľ, aby bolo jasne a nepochybne dané, voči ktorému konkrétnemu skutkovému tvrdeniu publikovanému v konkrétnom periodiku alebo agentúrnom spravodajstve chce dotknutá fyzická osoba uplatniť svoje právo na bezplatné uverejnenie odpovede. Osobitná náležitosť spočívajúca v uvedení, v čom sa mali uverejnené skutkové tvrdenia dotknúť cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby slúži účelu zistenia (ustálenia), či zverejnenie konkrétnych skutkových tvrdení je spôsobilé sa aj dotknúť cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, minimálne s takým dopadom na tieto chránené osobnostné zložky fyzickej osoby, že je na mieste tieto publikované skutkové tvrdenia (vzhľadom na ich povahu) popierať, dopĺňať, spresňovať alebo vysvetľovať.

16. Predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu nezachádza do prehnaného formalizmu a zreteľne považuje za významný celkový „kontext“ žiadosti o uverejnenie odpovede (viď text: „z kontextu tejto žiadosti možno aj vyvodiť, v čom sa uvedené tvrdenia dotýkajú súkromia žalobcu“) a to, či z nej vyplýva, v čom sa uvedené tvrdenia týkajú osobnostných práv dotknutej osoby. Najvyšší súd sa v tomto rozhodnutí vyjadril aj k potrebe odlišenia skutkových tvrdení a hodnotiacich úsudkov. Uviedol, že pokiaľ skutkové tvrdenie popisuje určitý fakt (skutočnosť), objektívne existujúcu realitu, ktorá je aj zistiteľná dokazovaním a pravdivosť ktorej môže byť preverená, hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny postoj, názor jeho autora na určitý fakt, na ktorý jeho autor vyjadruje svoj názor, postoj, tak, že tento fakt hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti podľa svojich vlastných kritérií. Pravdivosť hodnotiaceho úsudku nie je možné dokazovať práve preto, že vychádza zo subjektívneho hodnotenia určitého faktu jeho autorom.

17. Podľa právneho názoru odvolacieho súdu sa odvolací súd v danom prípade ním prijatými závermi odklonil od právnych záverov a náhľadov odvolacieho súdu prezentovaných v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 61/2011. Pokiaľ najvyšší súd v tomto rozhodnutí vyjadril potrebu zohľadnenia celkového kontextu (obsahu) žiadosti o uverejnenie odpovede, odvolací súd na rozdiel od neho zachoval prísne formalizovaný prístup k posúdeniu žiadosti o uverejnenie odpovede, ktorý vyžaduje presné uvedenie, čím každé jednotlivé skutkové tvrdenie zasiahlo do toho alebo onoho osobnostného práva dotknutej osoby. Rovnako, pokiaľ najvyšší súd v uvedenom rozhodnutí pripúšťal možnosť istého zhrnutia obsahu skutkových tvrdení (informácií) publikovaných vydavateľom, odvolací súd trval na potrebe doslovne citovať vydavateľom periodickej tlače uvedené skutkové tvrdenia. Dovolací súd z týchto dôvodov

konštatuje, že dovolanie žalobcu je prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a/ CSP. V ďalšom preto pristúpil k skúmaniu, či je jeho dovolanie aj dôvodné, teda či napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

18. V zmysle § 432 ods. 1 CSP možno dovolanie prípustné podľa § 421 CSP odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

19. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

20. Ak periodická tlač alebo agentúrne spravodajstvo obsahuje nepravdivé, neúplné alebo pravdu skresľujúce skutkové tvrdenie, ktoré sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby, na základe ktorého možno osobu presne určiť, má táto osoba právo žiadať uverejnenie odpovede. Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní odpoveď uverejniť bezodplatne; uverejnením odpovede zaniká vo vzťahu k tomu istému skutkovému tvrdeniu právo na opravu (§ 8 ods. 1 zákona č. 167/2008 Z.z.).

21. Žiadosť o uverejnenie odpovede musí mať písomnú formu a musí byť žiadateľom podpísaná. Žiadosť o uverejnenie odpovede musí obsahovať názov a deň vydania periodickej tlače alebo deň zverejnenia agentúrneho spravodajstva, ktoré obsahovalo skutkové tvrdenie podľa odseku 1, popis tohto skutkového tvrdenia s uvedením, v čom je skutkové tvrdenie nepravdivé, neúplné alebo pravdu skresľujúce a v čom sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby, a kde sa toto skutkové tvrdenie v periodickej tlači alebo v agentúrnom spravodajstve nachádzalo. Súčasťou žiadosti o uverejnenie odpovede musí byť písomné znenie odpovede. Odpoveď sa obmedzí len na skutkové tvrdenie, ktorým sa skutkové tvrdenie podľa odseku 1 poprie, doplní, spresní alebo vysvetlí. Odpoveď musí byť rozsahom primeraná textu, ktorého obsahom je skutkové tvrdenie podľa odseku 1 a z neho vyplývajúci hodnotiaci úsudok (§ 8 ods. 4 zákona č. 167/2008 Z.z.).

22. Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra sú povinní odpoveď uverejniť tak, ako bola napísaná žiadateľom o uverejnenie odpovede, v rovnakej periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve, na rovnocennom mieste a rovnakým písmom, akým bolo uverejnené skutkové tvrdenie a s označením „odpoveď“, ku ktorému bude pripojené meno a priezvisko alebo názov žiadateľa o uverejnenie odpovede; označenie „odpoveď“ s menom a priezviskom alebo názvom žiadateľa o uverejnenie odpovede musí byť uverejnené rovnakým písmom, akým bol uverejnený nadpis textu obsahujúceho skutkové tvrdenie. K uverejnenej odpovedi nemožno uverejniť žiadny súvisiaci text obsahujúci hodnotiaci úsudok, a to ani na inom mieste vydania periodickej tlače alebo agentúrneho spravodajstva (§ 8 ods. 6 zákona č. 167/2008 Z.z.).

23. Vydavateľ periodickej tlače a tlačová agentúra nie sú povinní uverejniť odpoveď, ak a/ žiadosť o uverejnenie odpovede nemá náležitosti podľa odseku 4, b/ odpoveď smeruje proti skutkovému tvrdeniu obsiahnutému vo vyjadrení žiadateľa o uverejnenie odpovede, ak sa jeho spracovaním pre uverejnenie nezmenil ani neskreslil jeho pôvodný obsah, c/ uverejnili odpoveď na žiadosť niektorej z osôb uvedených v § 10 ods. 4 a dodržali pritom podmienky ustanovené týmto zákonom na uverejnenie odpovede, d/ by bol uverejnením odpovede spáchaný trestný čin, priestupok, iný správny delikt alebo by jej uverejnenie bolo v rozpore s dobrými mravmi, e/ by uverejnenie odpovede bolo v rozpore s právami a právom chránenými záujmami tretej osoby (§ 8 ods. 7 zákona č. 167/2008 Z.z.).

24. Ak vydavateľ periodickej tlače alebo tlačová agentúra neuverejnia opravu, odpoveď alebo dodatočné

oznámenie vôbec alebo ak nedodržia niektorú z podmienok na ich uverejnenie, rozhodne o povinnosti uverejniť opravu, odpoveď alebo dodatočné oznámenie na návrh osoby, ktorá o ich uverejnenie vydavateľa periodickej tlače alebo tlačovú agentúru požiadala, súd (§ 10 ods. 2 zákona č. 167/2008 Z.z.).

25. V zmysle dôvodovej správy k ustanoveniu § 8 zákona č. 167/2008 Z.z. má dotknutá osoba právo žiadať bezplatné uverejnenie odpovede, ak periodická tlač alebo agentúrne spravodajstvo obsahuje skutkové tvrdenie, ktoré sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby, alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby.

25.1. Právom na odpoveď sa umožňuje dotknutej fyzickej alebo právnickej osobe vyjadriť sa na rovnocennom mieste a v rovnakom rozsahu v tej periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve, ktoré o jej veci verejne informovali, a podať stanovisko vlastnými slovami. Právo na odpoveď vychádza z pravidla „audiatur et altera pars“, teda z pravidla „nech je vypočutá tiež druhá strana“. Podľa tohto zákona je predmetom práva na odpoveď akékoľvek skutkové tvrdenie (nepravdivé, pravdu skresľujúce, ale aj pravdivé) o konkrétnej fyzickej alebo právnickej osobe, ktoré sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby alebo názvu alebo dobrej povesti právnickej osoby.

25.2. Súčasťou žiadosti musí byť odpoveď, ktorá nepripúšťa žiadne zásahy vydavateľa periodickej tlače alebo tlačovej agentúry do jej obsahu, okrem opravy gramatických chýb. Odpoveď musí byť napísaná tak, aby dávala zmysel, a aby ju bolo možné uverejniť v predloženej podobe. Odpoveď by preto mala v úvode, po označení periodickej tlače alebo agentúrneho spravodajstva, dátumu vydania alebo zverejnenia a pod., obsahovať napr. zhrnutie alebo citáciu textu, ktorého súčasťou je skutkové tvrdenie, na ktoré sa odpovedá, a z neho vyplývajúci hodnotiaci úsudok, a nie len citáciu samotného skutkového tvrdenia vytrhnutého z kontextu. Odpoveďou teda žiadateľ uvádza vlastné stanovisko k skutkovému tvrdeniu a z neho vyplývajúcemu hodnotiacemu úsudku, dopĺňa skutkové tvrdenie alebo ho vysvetľuje.

25.3. Dôvodová správa ďalej uvádza, že rozsah odpovede musí byť primeraný textu, ktorého súčasťou je skutkové tvrdenie a z neho vyplývajúci hodnotiaci úsudok alebo hodnotiace úsudky. Ide teda o primeranosť, a nie rovnocennosť.

26. Judikatúra najvyššieho súdu považuje žiadosť o uverejnenie odpovede v zmysle ustanovenia § 8 ods. 1 zákona č. 167/2008 Z.z. za špecifický právny prostriedok, ktorý je určený na ochranu proti nepravdivým skutkovým tvrdeniam o konkrétnej fyzickej osobe, resp. skutkovým tvrdeniam dotýkajúcim sa jej cti, dôstojnosti alebo súkromia, zverejneným v periodickej tlači alebo agentúrnom spravodajstve. V konečnom dôsledku sú predmetom právnej ochrany práve spomínané osobnostné práva fyzickej osoby, k porušeniu ktorých došlo v súvislosti s realizáciou práva na slobodu prejavu periodickou tlačou alebo agentúrnym spravodajstvom (1 Cdo 86/2012).

27. Sloboda prejavu na jednej strane a osobnostné práva na strane druhej predstavujú základné práva fyzických osôb v demokratickej spoločnosti. Obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (II. ÚS 184/2015).

28. Právo na odpoveď je právo, ktoré má zaručiť „rovnosť zbraní“ pri informovaní verejnosti. Na tento aspekt práva na odpoveď kladol dovolací súd pri rozhodovaní dôraz. Vychádzal z toho, že ak je na strane bežnej periodickej tlače treba rešpektovať určité špecifiká [predovšetkým to, že je (na rozdiel napríklad od odborných publikácií) určená pre informovanie najširšej verejnosti, a tiež to, že v konkrétnych prípadoch, najmä s ohľadom na rozsah príspevkov a čitateľský záujem) môže pristúpiť k určitým zjednodušeniam], je pre vyvážený vzťah obdobne potrebné - na druhej strane - pristupovať aj k dotknutej osobe a netrvať na úplnej presnosti opísania skutkových tvrdení a klásť tým na ňu prísnejšie nároky, ale je aj v jej prípade potrebné pripustiť - v rovnakej miere - isté zjednodušenie a zhrnutie. Aj v prípade dotknutej osoby je podstatné to, aby celkové vyznenie ňou požadovanej odpovede

sprostredkovalo v primeranej podobe a rozsahu informáciu, ktorou popiera, dopĺňa, spresňuje alebo vysvetľuje informáciu, ktorú v časovom predstihu pred ňou sprostredkoval verejnosti vydavateľ tlače.

29. Pre realizáciu práva na odpoveď v zmysle § 8 zákona č. 167/2008 Z.z. je nevyhnutné posúdiť, či vydavateľ zverejnil o fyzickej osobe, ktorá sa domáha realizácie tohto práva, skutkové tvrdenia, ktoré sa dotýka cti, dôstojnosti alebo súkromia fyzickej osoby. To predpokladá porovnanie obsahu vydavateľom publikovaného skutkového tvrdenia s možnou zložkou osobnosti dotknutej fyzickej osoby.

30. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu, založeného na takomto posúdení, nemôžu byť v danom prípade pochybnosti o tom, že skutkové tvrdenia publikovaného Článku o tom, že žalobca „pri odchode si vzal obrazy, ktoré neboli jeho“, ďalej že „si vzal vzácne knihy, ktoré v deväťdesiatych rokoch odovzdala G. ako dar pre Maticu pani E. G.“ vyznievajú tak, že žalobca si tieto veci neoprávnene prisvojil (odcudzil). Podobne formulácia ďalšieho skutkového tvrdenia, že „G. mal iba nájomnú zmluvu, ktorá však bola ťažko vypovedateľná a on si ju pohotovo predĺžil až do roku 2013“ pôsobí tak, že žalobca sa v súvislosti právnym úkonom týkajúcim sa nájmu ním užívaného bytu dopustil protiprávneho (nepripustne jednostranného) konania. Podľa presvedčenia dovolacieho súdu rovnako vyznieva tiež skutkové tvrdenie, podľa ktorého žalobca „mal vlastný legendárny účet 128, ku ktorému nemal nikto iný dispozičné právo a kde sa, samozrejme, nachádzali matičné peniaze“ a žalobca „pri zúčtovaní nevedel finančnému útvaru doložiť žiadne bankové výpisy ani iné pokladničné doklady“. Dovolací súd zastáva názor, že v kontexte obsahu celého Článku by takéto a im podobné skutkové tvrdenia pociťovala ako zásah do cti aj každá iná fyzická osoba. Žalobca v žiadosti o uverejnenie odpovede, podľa názoru dovolacieho súdu, primerane (z hľadiska formy, obsahu a rozsahu) vysvetlil, v čom sa mali vydavateľom uverejnené skutkové tvrdenia dotknúť jeho cti a že je opodstatnené tieto skutkové tvrdenia popierať. So zreteľom na uvedené preto dovolací súd nepovažuje za správne konštatovanie odvolacieho súdu, že žiadosť žalobcu o odpoveď neobsahovala zákonom vyžadované opísanie relevantných skutkových tvrdení s uvedením, v čom sa majú dotýkať cti, dôstojnosti alebo súkromia žalobcu.

31. Dovolací súd sa nestotožňuje so záverom odvolacieho súdu, podľa ktorého sa žalobca neobmedzil v odpovedi len na skutkové tvrdenia, ale jeho odpoveď obsahuje aj hodnotiace úsudky, ktoré odpoveď nesmie obsahovať. Podľa názoru dovolacieho súdu odvolací súd v dôsledku neopodstatnene zdôraznenej formálnej stránky nesprávne posúdil otázku súladu navrhovaného znenia odpovede žalobcu s požiadavkami kladenými zákonom a nedostatočne zohľadnil, že v žalobcom požadovanej odpovedi išlo o jeho skutkové tvrdenia (ich zhrnutie a vyjadrenie vlastnými slovami, ktoré neznamenajú obsahovú odlišnosť), ktorými popieral (snažil sa poprieť) žalovanou zverejnené skutkové tvrdenia o prisvojení si jemu nepatriacich vecí, protiprávnom konaní pri disponovaní s bankovým účtom, nakladaní s matičným majetkom alebo v súvislosti s predĺžením zmluvy o nájme bytu. Prostredníctvom týchto skutkových tvrdení sa žalobca len snažil uviesť na pravú mieru skutkové tvrdenia publikované v Článku.

32. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že žalobca v procesne prípustnom dovolaní (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) dôvodne uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP).

33. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

34. Dovolací súd podľa uvedených ustanovení zrušil dovolaním žalobcu napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a ako súvisiace zrušil tiež uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o trovách prvoinštančného a odvolacieho konania. Vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

35. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

36. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

37. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.